

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาสังคมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นตามภาวะการเพิ่มของประชากร และส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งชาติ จำเป็นต้องเข้ามาตรึงการ และหลักวิชาการในการดำเนินการหลายประการ การแก้ไขปัญหานี้เฉพาะหน้าอย่างเดียวน่าจะไม่อาจบรรลุความสำเร็จได้ จำเป็นต้องมีการศึกษา การวางแผนระยะยาวควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหานี้ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องให้การศึกษา และการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนและเยาวชนทั่วไป^๑ แนวคิดดังกล่าวมาสอดคล้องกับมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ การศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ”^๒ นโยบายแห่งมาตรา ๒๒ แสดงไว้ว่า ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษา จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะและผู้ ถ่ายทอด ความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและ แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปสร้างสรรค์ความรู้ ของตนเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการพัฒนาคน ได้มีการ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาไว้ประการหนึ่งคือ ให้คนมีทางเลือกในชีวิตและเข้ามาส่วนร่วมใน การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้ โดยการปรับกระบวนการเรียนรู้และการฝึกอบรมของคนให้สามารถ รู้จากประสบการณ์ และของจริง สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ โดยการพัฒนาลัทธิสูตรให้มีเนื้อหาสาระในลักษณะสหวิชาการโดยปรับวิธีการคิดจาก เดิมแบบแยกส่วนมาเป็นการคิดแบบบูรณาการ ในขณะที่มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพการเรียน การสอน โดยการนำเอาเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมเข้ามาช่วยให้การเรียนมีความหมาย และเกิดความ เข้าใจลักษณะความเป็นไปอันสำคัญของสังคม โดยการจัดประสบการณ์และดัดแปลงปรับปรุง

^๑ ขวลิท หมั่นทิพย์, “ปัญหาสิ่งแวดล้อมในไทย : แนวทางการแก้ไขในระดับนโยบาย ”, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์วารสาร (มกราคม – มีนาคม ๒๕๓๖) : ๗๕.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ,สำนักงานกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟิค จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒.

พฤติกรรมของผู้เรียนให้เข้ากับสภาพชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งเรียกการสอนแบบนี้ว่า การสอนแบบบูรณาการ...พระพุทธศาสนาเป็นวิชาหนึ่งที่จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา ประกอบกับพระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติ เป็นวิถีชีวิตและเป็นรากฐานของวัฒนธรรม ที่หล่อหลอมลักษณะอันดีงามของคนไทยให้เป็นคนดีมีน้ำใจ อ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ มีเมตตา สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายมุ่งเน้นนำเอาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์^๓ ดังนั้นแล้ว เยาวชน จึงเป็นทรัพยากรอันมีค่าของสังคม ที่ควรจะได้รับการทะนุบำรุงอย่างดีที่สุด ต้องช่วยกันสร้างโอกาสในด้านการพัฒนาทางสรีระและสติปัญญา ตลอดจนโอกาสทางสังคมอื่นๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนไทยให้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเกื้อกูลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ต้องมีโครงสร้างและการทำงานทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญาที่สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้^๔

แม้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นจุดหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๕ สอดคล้องกับท่านพุทธทาสภิกขุ ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่าการพัฒนาคนจะต้องพัฒนาด้วยไตรสิกขา ดังท่านกล่าวไว้ว่า เมื่อมีศีลสมบูรณ์ คือ ไม่มีความเดือดร้อนทางกาย วาจา ใจ สมาธิก็เกิดขึ้นง่าย ทั้งที่เป็นสมาธิโดยธรรมชาติ หรือสมาธิที่เราฝึกให้มีขึ้น คือจิตบริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสรบกวน จิตที่แน่วแน่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จิตว่องไวควรแก่การงาน สามารถนำไปใช้เพื่อพิจารณาขั้น ๕ หรืออารมณ์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นความโลภ โกรธ หลง ล้วนมีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เพื่อให้เกิดปัญญาต่อไป เพราะว่าจิตที่เป็นสมาธิ ย่อมรู้เห็นสรรพสิ่งตามความ

^๓ สว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน, “การบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕-๑๘.

^๔ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๘.

^๕ สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, หน้า ๑๕.

เป็นจริง ฉะนั้น ฟังทราบวา สัตถวคคุมให้เกิดสมาธิ สมาธิควบคุมให้เกิดปัญญา ปัญญาควบคุมสติ เป็นบาทฐานซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออกทำงานหมุนเวียนต่อเนื่องกันไปเป็นธรรมชาติอันเดียวกันอย่างนี้ในทุกระดับ จนถึงพระนิพพานในที่สุด^๖

โรงเรียน จัดได้ว่าเป็นสถาบันทางการศึกษา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการหล่อหลอม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพ เพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต เด็กจึงเป็นทั้งทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากร ตามแนวคิด ๔ ประการ คือ (๑) เด็กเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ของเด็กให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนา เพราะถ้าปราศจากเด็กแล้ว โรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้ โรงเรียนจะมีแต่ผู้บริหาร ครู และอาคารสถานที่ได้อย่างไร เด็กจึงเป็นทรัพยากร ป้อนกระบวนการของโรงเรียน (๒) เด็กเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนจึงต้องจำลองเวทีสังคม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวทางที่สังคมปรารถนา ดังนั้นโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรคือเด็ก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดชุมชนหรือสังคมจะเกิด หรือตายอยู่ที่คุณภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต (๓) เด็กในฐานะทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ตรงที่ว่าเด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๔) เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ ต่อเมื่อเด็กมีคุณภาพโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ นอกจากนั้น ประสพการณ์ภายในโรงเรียน ซึ่งหมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริการที่ทางโรงเรียนจัดให้ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็น รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ในการที่จะพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีงาม อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้วยเหตุนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลาง พุทธศักราช ๒๕๕๔ (และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑) ซึ่งมีจุดประสงค์ เนื้อหา ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทางด้าน จริยธรรม โดยกำหนดจริยธรรม และพระพุทธานุภาพไว้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี สามารถควบคุม กาย วาจา

^๖ พุทธทาสภิกขุ, บรมธรรม : ภาคต้น, (สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิจัดพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า

และใจ ให้อยู่ในขอบเขตที่พึงาม สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนและสังคม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย”

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้วยการให้นักเรียนเข้าค่ายคุณธรรมที่ดำเนินการ โดยมีพระธรรมวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถในการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมและดำเนินการกิจกรรมตาม ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ซึ่งมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนที่เข้าค่ายคุณธรรมนี้สามารถที่จะปรับตัวในการเผชิญกับปัญหาโดยการใช่วิถี ปัญญาจิตใจที่เข้มแข็งและสามารถที่จะปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมถูกต้อง ตลอดจนรอบคอบเกี่ยวกับการฝึกทักษะชีวิตในทุกๆด้านตามหลักทางพระพุทธศาสนา และยังสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และประยุกต์หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต ที่มีความเหมาะสมกับเพศวัย และสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา โรงเรียนบ้านหลักร้อย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นอีกโรงเรียนหนึ่งในบรรดาโรงเรียนหลายโรงที่ได้พัฒนาเยาวชนด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนดีในสังคมด้วยการเข้าค่ายคุณธรรม

ผู้วิจัยในฐานะครูสอน จึงสนใจที่จะศึกษา แนวคิดการจัดสาระการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และ ๒๕๕๑ หลักการเข้าค่ายคุณธรรมโรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนผลการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ที่มุ่งให้เยาวชนเป็นคนดี คนเก่งและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกับคนอื่นได้ดี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษา แนวคิดการจัดสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และ ๒๕๕๑

๑.๒.๒ เพื่อศึกษา หลักธรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

^๑ แสงจันทร์ มโนสร้อย, “สภาพการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอเวียงหนองล่อง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑-๒.

๑.๒.๓ เพื่อศึกษา ผลการจัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนบ้านหลัก
ร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามในการเข้าค่ายคุณธรรม
จริยธรรม เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ตามฐาน กิจกรรมธรรมนันทนาการที่เหมาะสม กิจกรรมรักเพื่อน
กิจกรรมรักในหลวง และกิจกรรมรักความสะอาด

ค่ายคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ค่ายที่จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดย
พระวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนาเป็นผู้กำกับดูแลทั้งหมด เพื่อเป็นการปลูกฝัง
คุณธรรมและจริยธรรมทางศาสนาให้เยาวชนเป็นคนเก่ง ดีและมีสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หมายถึง หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนามาจากหลักสูตรเดิม พุทธศักราช ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับฝ่ายคณะสงฆ์เป็นผู้จัดทำขึ้นมา
เพื่อแก้ปัญหาแก่เยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งได้สอดแทรกวิชาพระพุทธศาสนาเข้าไปเป็นหลักสำคัญ
ในสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หลักสูตร หมายถึง ศาสนาทุกศาสนามีหลักสูตรคำสอนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
ของศาสนิกชน โดยทุก ศาสนามี เป้าหมายเดียวกันคือ “มุ่งให้ทุกคนมีธรรมะ มีคุณธรรม และสอน
ให้คนเป็นคนดี” ดังนั้น ศาสนา แต่ละศาสนาจึงมีหลักสูตรคำสอนของตนเอง เป็นแนวทางในการ
ประพฤติ ปฏิบัติ ที่นักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการพึงได้รับ ได้แก่ ประโยชน์ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน
ชุมชน และชาติบ้านเมือง

๑.๔ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่นำเสนอ ต่อไปนี้

๑.๔.๑ เอกสาร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การจัดสาระการเรียนรู้
พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ สรุปความได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนา
สติปัญญา อารมณ์ สังคมและทักษะชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะ
ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและด้วยความภาคภูมิใจ โดยเน้นพัฒนา
คุณภาพชีวิตให้มีความรู้คู่คุณธรรมโดยเฉพาะการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็น

การศึกษาที่อยู่กึ่งกลางระหว่าง ช่วงชั้นที่ ๑ – ๒ กับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในระดับสูงที่ต้องมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายึดมั่นในการเรียน และการดำรงชีวิตในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่แผ่กระจายแบบไร้พรมแดน ดังนั้นกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตลอดมา เพื่อให้สถาบันการศึกษาในระดับนี้ได้นำหลักธรรม คือวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียนอย่างแท้จริง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ (แก้ไขเพิ่มเติมเป็น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑) โดยให้จัดทำหลักสูตรแกนกลางของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่ทุกโรงเรียนสามารถนำไปใช้ร่วมกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๗ วรรคแรกที่กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ เนื่องจากสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาungทำให้ผู้เรียนมี “ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” จึงจำเป็นต้องทำหลักสูตรแกนกลางของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาไว้ด้วย และเมื่อได้หลักสูตรแกนกลางของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแล้วสถานศึกษาแต่ละแห่งก็สามารถนำไปใช้เป็นแกนกลางสำหรับเพิ่มเติมเนื้อหาด้านพระพุทธศาสนา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ^๔

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การพัฒนาจริยธรรม สรุปลความได้ว่า ปัญหาของสังคมที่ขาดจริยธรรมกำลังนำไปสู่ความล้มเหลว สุดท้ายก็คือประเทศไทยปัจจุบันนี้มีอบายมุขมาก อบายมุขมากก็ไปสัมพันธ์กับเรื่องความฟุ่มเฟือย ... ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอบายมุขแพร่หลายในด้านต่างๆ มากการติดยาเสพติดก็ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะการที่เด็กวัยรุ่นมีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้สังคมทรุดโทรมมาก...”^๕

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔ สรุปลความได้ว่า สภาพปัญหาทางสังคมของไทย คือขาดการมีคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ดังเป็นที่ประจักษ์อยู่ทั่วไป จึงเป็น

^๔ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า คำนำ.

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

ภาระหน้าที่ของรัฐบาล หน่วยงานราชการและเอกชนรวมทั้งสถาบันทางพระพุทธศาสนา จะต้องร่วมมือร่วมใจกันที่จะสกัดกั้นหรือป้องกัน รวมทั้งหาทางแก้ไขปัญหาล่าช้า เพราะถ้าปล่อยทิ้งไว้ ปัญหาทางสังคมที่เสื่อมโทรมจากคุณธรรม ก็ย่อมขยายไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อมอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในช่วง ๕ ปี ข้างหน้าไว้เป็นยุทธศาสตร์ข้อที่ ๑ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม^{๑๑}

๑.๔.๒ งานวิจัย

พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตติ (สุโขทัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์ สรุปลงผลการวิจัย” พบว่า ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์ ใช้อุดมการณ์ในการทำงาน ว่า “เยาวชน คืออนาคตของชาติ” ตั้งศูนย์อยู่ที่วัดสุทิวรวิงศา อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ มีการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ การวางแผนดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการ และการจัดกิจกรรมเข้าค่าย อบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรอบรม ประกอบไปด้วย การบรรยายธรรม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ลิทธิความเชื่อและศาสนา ปัญหาสังคม ภัยสังคมด้านต่างๆ และแนวทางป้องกันแก้ไข กิจกรรมสร้างความสามัคคี กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และการสอนให้รู้จักบุญคุณพ่อแม่ และครูบาอาจารย์ โดยมีผู้ส่งสารกล่าวคือพระวิทยากรที่ได้รับการ อบรม

^{๑๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

นำเสนอตัวสารคือหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ผ่านสื่อต่างๆ ที่ทันสมัยทันสมัย จึงทำให้ถูกจริตของเยาวชน ที่เข้ารับการอบรม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง^{๑๑}

พระมหาวรพงษ์ วรมณี (บุญปั่น) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” สรุปผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการเรียนการสอนจริยธรรม มี ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการเรียนการสอนนั้น ครูขาดแหล่งวิทยาการ ที่จะศึกษาค้นคว้า (๒) ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ ครูประสบปัญหาสื่อมีไม่เพียงพอ ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรม (๓) ด้านการวัดและประเมินผล ครูประสบปัญหาขาดทักษะ ความรู้ในด้านสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลส่วนนักเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรม ด้าน จริยธรรม เรื่อง ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีสาเหตุมาจากทั้งครูผู้สอน นักเรียน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นประการสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอน ขาดความเอาใจใส่และใฝ่หาความรู้ หรือเป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติ ในการเป็นครูสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ สมควรที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็วและเร่งด่วน^{๑๒}

วรรณดี หนูหลง ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตนเองด้วยทางสายกลาง สรุปผลการศึกษาพบว่า คำว่า “ทางสายกลาง” เป็นคำที่ได้ยินกันบ่อยๆ ในหมู่คนไทย ในวงการต่างๆ เป็นคำที่แสดงออกถึงทัศนคติ และวิถีจัดการกับปัญหาเมื่อเกิดความรุนแรงในเรื่องความคิดและนโยบายเมื่อต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่งซึ่งมีความรุนแรงพอๆ กัน หรือมีข้อเสียทำนองเดียวกันทั้งสองฝ่าย “ทางสายกลาง” ไม่ตึงไม่หย่อน กลายเป็นทางที่สาม เป็นทางที่พึงประสงค์มากกว่า บางกรณีก็เป็นการประนีประนอมคู่กรณีทั้งสองฝ่ายก็ได้ประโยชน์ คนส่วนใหญ่ก็ได้ประโยชน์ร่วมไปด้วย “ทางสายกลาง” ที่พระพุทธองค์ทรงชี้แนะเป็นทางที่สามเป็นทางสายใหม่ อยู่ห่างจากทางเดิมสองสาย คือ กามสุขัลลิกานุโยค ทางแห่งความหลงระเริงกับความสุขที่เกิดจากการปรนเปรอความต้องการที่ผ่านมามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จนเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม เช่น ในสังคมปัจจุบันมีผลต่อจิตใจ คือ มีจิตใจที่ไม่สงบ เร่าร้อนและดิ้นรนหาความสุขไม่มีที่สิ้นสุด และอดีตกลมาถาณูโยค ทางแห่งการทำตนให้ลำบาก ทางนี้ก็มีเป้าหมายที่ความสุขเหมือนกัน แต่เป็นความสุขจากการไม่

^{๑๑} พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตติ (สุขยิ่ง), “ผลสัมฤทธิ์การเผยแพร่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

^{๑๒} พระมหาวรพงษ์ วรมณี (บุญปั่น), “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

ยอมผ่อนปรนให้แก่กิเลสและความต้องการของร่างกาย ในสมัยของพระพุทธเจ้า เรียกว่า การบำเพ็ญตบะ หรือการบำเพ็ญทุกขกิริยา ซึ่งไม่ให้ประโยชน์อะไรเพราะไม่สามารถทำให้สงบได้ ในอินเดียปัจจุบันก็ยังมีนักบวชบางคนปฏิบัติอยู่ ในสมัยปัจจุบันคนที่ อดหลับอดนอนทำงานเลยเที่ยงคืนถึงตีสองตีสามก็เข้าข่ายทำตนให้ลำบาก ทำความเสียหายให้แก่สุขภาพจิตของตนเองหากเป็นเพียงเพื่อจะได้เงินรายได้เพิ่มหรือได้โดยง่าย ทางสายกลางเป็นทางที่ให้เกิดความพอเหมาะพอดี เพราะเป็นทางแห่งความถูกต้อง เริ่มต้นด้วยสัมมาทิฐิ คือ ความเห็น ความรู้ที่ถูกต้อง หมายความว่า ตรงตามที่เป็นจริง คือเห็นเหตุปัจจัยที่ไม่ก่อทุกข์ ผลก็คือ ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่นำไปสู่ความทุกข์ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนและเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น คือนำไปสู่ความสุขสงบใจ เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการสร้างสังคมที่อบอุ่น แห่งความเอื้ออารีต่อกัน พุทธอย่างคนไทย ก็คือสังคมแห่งคนมี “น้ำใจ” ต่อกัน ทางสายกลางเช่นนี้ พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลางเป็นทางแห่งความถูกต้อง มีจุดตั้งต้นที่ความเห็นถูกต้องและก่อให้เกิดความคิดความตั้งใจถูกต้อง แล้วก็แสดงออกมาเป็นการพูดจาถูกต้อง การกระทำหรือการงานถูกต้อง การประกอบอาชีพถูกต้อง ความพยายามถูกต้อง ความมีสติถูกต้องและสมาธิถูกต้อง (สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ) รวมทั้งหมดเป็นกระแสชีวิตที่ถูกต้อง เป็นทางเดินของชีวิตที่ถูกต้อง เป็นมโนกรรม วชิกรรม และกายกรรมที่ถูกต้อง ไม่นำไปสู่ความทุกข์ แต่เป็นทางไม่ก่อทุกข์ หากทุกข์เกิดขึ้นแล้ว ก็จะหมดสิ้นไป ด้วยเหตุนี้ทางสายกลางเป็นทางแห่งความถูกต้อง มีนิพพานคือสันติสุขอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมาย จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อริยมรรคมีองค์แปดหรือทางอันประเสริฐแปดทาง^{๑๑}

สว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔” สรุปผลการวิจัยพบว่า^{๑๒} หลักการและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ซึ่งมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้กับผู้เรียน และประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และสามารถแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันได้ หลังการทดลองพบว่า การนำเอา

^{๑๑} วรณดี หนูหลง, “การพัฒนาดนเองด้วยทางสายกลาง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖.

^{๑๒} สว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน, “การบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

หลักการและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ
หน่วยบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในลักษณะของการบูรณาการภายในวิชา โดย
ครูผู้สอนคนเดียวสามารถทำได้ และช่วยให้ผลการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ๘๐/
๘๐ คือเท่ากับ ๘๕.๐๐/๘๐.๕๔ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมสูงขึ้นเฉลี่ยเท่ากับ
๘๐.๕๔ เมื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนต่อวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
พบว่า หลังเรียนนักเรียนมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .๐๑

แสงจันทร์ มโนสร้อย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอเวียงหนองล่อง ” สรุปผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพการ
จัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาด้านการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่ชัดเจน การใช้
คำถามแบบปฏิจจาทวิชนาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การสนทนาที่ถูกต้องตามการสอนแบบพุทธวิธี
การจัดทำสื่อที่ไม่สอดคล้องกับพุทธวิธีการสอน ตลอดจนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัด
ประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา เทคนิควิธีตามหลักพุทธธรรม เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคย
ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม ดังนั้นในการพัฒนาการเรียนการสอน จึงต้องการ
ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถทางจริยธรรมโดยเฉพาะ ส่วนการดำเนินการ
สอน ครูผู้สอนประสบปัญหาในเรื่องของนักเรียนขาดทักษะในการตั้งคำถามและทักษะใน
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิธีการสอนที่ใช้สอนส่วนมาก คือ แบบศูนย์การเรียนและแบบอภิปราย
โดยใช้กระบวนการ กลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ แต่นักเรียนต้องการให้ครูสอนโดยให้ทำกิจกรรม
ต่างๆ เสริมบทเรียนที่มีอยู่แล้ว และให้มีการแสดงบทบาทสมมติ ให้ศึกษาจากสถานที่จริง รวมทั้ง
ให้ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนหลายๆ วิธี ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน ครูผู้สอนประสบปัญหา
เรื่องสื่อการจัดทำสื่อการสอนที่มีไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ สื่อที่ใช้
ส่วนใหญ่เป็นรูปภาพ จากหนังสือ นิตยสาร ภาพข่าว เหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนต้องการให้ครูใช้สื่อ
หลายๆ ประเภท ประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้
ในการจัดทำสื่อการสอน และต้องการสื่อที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้และให้มีความเพียงพอ ต่อ
นักเรียนด้วย ด้านสถานที่ และงบประมาณ ประสบปัญหามากที่สุด คือ ขาดห้องเรียนที่ใช้ในการ
จัดการเรียน การสอนโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนปกติ ครูผู้สอน ต้องการห้องเรียน
จริยธรรม โดยเฉพาะเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ครู
ประสบกับสภาพเรื่องขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการ
วัดและประเมินผล ซึ่งปกติจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก ซึ่งบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิธีวัด
และประเมินผล เพราะด้านจริยธรรมบางกรณีศึกษาต้องการให้ประเมินผลที่การปฏิบัติ ด้านการจัด

กิจกรรมเสริม ไม่มีปัญหาเพราะสภาพแวดล้อมของที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัดและสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย ประกอบการกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางจริยธรรมดี จึงไม่ประสบปัญหาแต่ที่ครูและนักเรียนต้องการ คือ ให้มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเสริมให้มากขึ้น และเชิงลึก และมีคุณภาพมากขึ้นด้วย นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรม ด้านจริยธรรมในเรื่อง ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน การประหยัด การตรงต่อเวลา ความขยันและความสามัคคี ผู้ปกครองต้องการให้จัดกิจกรรมอบรมธรรมะในโรงเรียน และให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ให้มาก และเหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น เพื่อปลูกฝังพฤติกรรม ค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียน การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้นำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติได้เหมาะสม กับวัย และสถานภาพของตนเอง^๕

อรุณวรรณ บุญเทียบทิมพร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน ด้วยพุทธทวาทนา : กรณีศึกษาค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์” สรุปผลการศึกษา พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕ เป็นชาย คิดเป็น ร้อยละ ๓๔.๕ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนาม จากค่ายฝึกอบรมคุณธรรมวัดอุโมงค์มาวิเคราะห์ข้อมูล และนำมาอภิปรายผลประกอบกับผลการ สัมภาษณ์พระวิทยากร และการสังเกตเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมตลอดกิจกรรมของค่ายในทุก ขั้นตอน ผลจากการศึกษาและวิจัยพบว่า ด้านวิธีการฝึกอบรมค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์จะเน้นการ อบรมตามหลักพุทธทวาทนา ๔ คือ กายทวาทนา สีลทวาทนา จิตทวาทนา ปัญญาทวาทนา โดยการแบ่งกลุ่ม และธรรมบรรยาย เป็นวิธีที่มีประโยชน์ ทำให้มีความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระได้มาก ด้านความ เหมาะสมของการปฏิบัติ พบว่า มีความเหมาะสมของการฝึกมากที่สุด คือ มารยาทชาวพุทธ การเข้าร่วมกิจกรรมในฝึกอบรมพุทธทวาทนาครั้งนี้ พบว่า เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึง คุณค่าของอาหาร ความกตัญญู การเคารพบิดา มารดา ครู อาจารย์ เป็นสิ่งที่ควรกระทำ ด้านเวลา พบว่า ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน มีความเหมาะสมกับการฝึกอบรมคุณธรรมค่ายวัดอุโมงค์ (สวนพุทธ ธรรม) และตารางเวลาการทำกิจกรรม มีความเหมาะสม สามารถปฏิบัติได้มาก และนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มาก ด้านวิทยากร พบว่า วิทยากรแต่ละท่านมีความรู้ ความสามารถ มีการเตรียมข้อมูลมาเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดและให้ความรู้ตามเนื้อหาสาระของหลักสูตร ได้มากที่สุด หลังจากผ่านการอบรม ทำให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธทวาทนาได้มาก ด้านกายทวาทนา นักเรียนได้ฝึกฝนตนเอง การเจริญทวาทนาในอิริยาบถต่าง ๆ ได้มาก ด้านศีลทวาทนา นักเรียนได้ฝึกฝนควบคุมตนเองให้อยู่ในกฎ กติกา ควบคุมสำรวมอินทรีย์ทั้ง ๕ ได้มาก ด้านจิตต

^๕ แสงจันทร์ มโนสร้อย, “สภาพการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอเวียงหนองล่อง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

ภาวนา ได้ฝึกฝนตนเองในการทำสมาธิได้มากที่สุด ด้านปัญญาภาวนา มีความเข้าใจในการฟังธรรม บรรยายได้มาก มองเห็นโทษของอบายมุข ได้มองเห็นคุณค่าของการเป็นลูกที่ดี เยาวชนที่เข้ารับการอบรมมีข้อเสนอแนะในการอบรม คือ (๑) ขอเพิ่มเวลาพักมากขึ้น (๒) ควรมีสื่อและเทคโนโลยีในการทำกิจกรรม (๓) เพิ่มนันทนาการ เกมธรรมะ และกิจกรรมที่สนุกสนาน (๔) ปรับปรุงเรื่องน้ำ (๕) การนำเสนอหลักธรรมที่มีตัวอย่าง ฟังแล้วเข้าใจง่าย^{๑๖}

จากการศึกษาทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงหลักการและวิธีการจัดเรียงเอกสารและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับแนวความคิดการ ศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โรงเรียนบ้านหลักร้อยอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่

๑.๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตในด้านเนื้อหานี้ได้มุ่งศึกษาถึง หลักธรรมที่ส่งเสริมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และ ๒๕๕๑ โรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านประชากรศึกษา/กลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตในด้านประชากร /กลุ่มเป้าหมายที่ ศึกษา ได้ แก่โรงเรียนบ้านหลักร้อย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยได้แบ่งกลุ่มศึกษา เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

- ๑) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑ คน
- ๒) ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป/คน
- ๓) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๑๕ คน
- ๔) นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒๐ คน

การได้มาซึ่งเป้าหมายได้มาโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling)

^{๑๖} อรุณวรรณ บุญเทียบทิมมพร, “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธภาวนา : กรณีศึกษา ค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องงานวิจัย โดยมี ขั้นตอน ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ ขั้นรวบรวมข้อมูล

- ๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ บทความทางวิชาการ และเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องงานวิจัย
- ๓) รวบรวมข้อมูล จากผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจากประชากร ที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. แบบสัมภาษณ์
๒. กล้องถ่ายรูป
๓. เครื่องบันทึกเสียง

โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง แล้วให้ที่ปรึกษารวบรวมเพื่อตรวจสอบก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน ประกอบด้วย พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, ดร.ประยูร แสงใส, และ ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ ตรวจสอบความถูกต้อง เจริญเนื้อหาภาษาโครงสร้างก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทราบ แนวคิดการจัดสาระการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และ ๒๕๕๑

๑.๗.๒ ทราบหลักธรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมโรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ทราบ ผลการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลทางวิชาการ